یادداشت تاریخی

عید نوروز؛ سنتی فراتر از قاره آسیا

رودسری– نوروز یکی از اصیل‌ترین عیدهای ملی ایرانیان و شاید مهم‌ترین جشنی است که همه وابستگان به حوزه فرهنگ و تمدن ایرانی برگزار می‌کنند. زیبایی ظاهری و باطنی این جشن باستانی، تأیید شارع مقدس اسلام را هم در پی داشته و حتی اعمال و سفارش‌هایی برای روز نخست این عید باستانی، در کتاب‌های ارجمندی مانند «مفاتیح‌الجنان» از ائمه معصومین(ع) نقل شده که سرآمد آن‌ها، دعای هنگام تحویل سال است. نوروز پیوستگی ویژه‌ای با فطرت انسانی دارد؛ بهار، هنگام زایش دوباره زمین و یادآور خلقت بی‌بدیل خداوندی است و سرشت آدمی، نوشدن، پاک کردن و آراستگی را دوست می‌دارد. به همین دلیل، اقوام غیرایرانی هم، جذب این سنت باستانی شده و آن را گرامی می‌داشته‌اند. درواقع، هر قومی که پا به سرزمین مقدس ایران گذاشت و از آداب و ادب مردمان آن بهره‌مند شد، نوروز را به عنوان عید و جشنی انسانی پذیرفت و هر سال، در نخستین روز فروردین ماه جلالی، به پیشواز آن رفت. شاید از برکات نوروز، یکی هم تهیه و تدوین تقویم ایرانی است که به مدد توانایی و دانش امثال خیام، همچنان استواری خود را حفظ کرده و می‌کند. امروزه نوروز در تمام کشورهای حوزه تمدنی ایران بزرگ، گرامی داشته می‌شود؛ از اقصای چین گرفته تا ازبکستان، تاجیکستان، قرقیزستان، ترکمنستان، افغانستان، ترکیه، عراق و حتی فراتر از آن، در قزاقستان، نوروز طرفداران خودش را دارد و به مثابه یک جشن ملی، مورد توجه قرار می‌گیرد و این، از دوراندیشی و بالندگی ذهن و خرد نیاکان ماست که تلاقی فطرت و طبیعت را این‌چنین استادانه یافته‌اند. ایرانیان هر جا که رفتند، این سنت را با خود بردند و در میان اقوام مختلف پراکندند؛ شاید تا به حال نشنیده باشید که نوروز در آفریقا هم طرفداران و دوستداران خودش را دارد؛ هنگامی که تاجران مسلمان ایرانی، از شهر شیراز، روانه سواحل شرقی آفریقا شدند و در زنگبار سکنا گزیدند، بومیان برگزاری نوروز را از آن‌ها آموختند و آن را به عنوان یک سنت ملی برگزیدند و این چنین است که حتی امروز، در شرق آفریقا نوروز را بر مبنای ماه‌های ایرانی گرامی می‌دارند؛ هر چند که دست استعمار، مردم را از موهبت وفاداری به سنت‌ها و فرهنگ ملی، تا حدودی محروم کرده است. جالب این که گستره برگزاری نوروز، در آفریقا، تا کنیا و چند کشور دیگر نیز وسعت یافته و با فرهنگ رایج «سواحیلی» در این مناطق درآمیخته است. شهروندان اهل موزامبیک و کنیا، نوروز را با همه آداب ایرانی‌اش، همراه با برخی سنت‌های سواحیلی، به عنوان یک جشن ملی گرامی می‌دارند و این، به آن معناست که نوروز ایرانی، مرز نمی‌شناسد و تا آن جا که انسانی برای زیستن وجود داشته باشد، به حیات خودش ادامه خواهد داد؛ نوروز را دیگر باید جشنی جهانی بدانیم؛ جشنی ایرانی که قلب همه مردم دنیا را مسخر می‌کند و به سنتی فراتر از مرزها و قاره‌ها تبدیل شده است.

پیدا و پنهان نهضت ملی شدن صنعت نفت

به جز آیت ا... کاشانی و دکتر مصدق، چه کسانی در هموار شدن مسیر این رویداد بزرگ تاریخی نقش داشتند؟

جواد نوائیان رودسری– وقتی سخن از ملی شدن صنعت نفت به میان می‌آید، نگاه عمومی به سوی افراد یا جریان‌هایی خاص متمرکز می‌شود؛ افرادی مانند دکتر محمد مصدق و آیت ا... سیدابوالقاسم کاشانی و جریان‌هایی مانند جبهه ملی. این تمرکز نگاه، به هیچ وجه رویکرد اشتباهی نیست؛ دکتر مصدق نقشی اساسی در تصویب قانون ملی شدن صنعت نفت داشت و حتی، ورود وی به عرصه اجرایی و پذیرش مقام نخست‌وزیری، محملی برای اجرای این قانون مهم بود. نقش آیت ا... کاشانی در عرصه حمایت همه جانبه و خیزش ملت برای قطع دست اجانب، انکار ناشدنی است. بدون حضور او، اصولاً نهضت شکل نمی‌گرفت و اساساً عنوان نهضت نهادن بر وقایع مربوط به ملی شدن صنعت نفت، ناشی از حضور پررنگ و محوری آیت ا... کاشانی در صحنه بود. بدون جانفشانی وی، مصدق در تیرماه سال ۱۳۳۱، قافیه را می‌باخت و نهضت به بن‌بست می‌رسید و حتی سقوط می‌کرد. شجاعت و صراحت آیت ا... کاشانی در حمایت از نهضت، مردم را به خیابان‌ها کشاند و استمرارزدایی را به یک مطالبه عمومی و ملی تبدیل کرد. بنابراین، درباره نقش این دو رهبر ملی در شکل‌گیری و تداوم نهضت، هیچ تردیدی نداریم. اما همیشه در نگاه به وقایع تاریخی، نقش‌هایی وجود دارند که به چشم نمی‌آیند؛ درواقع، در کنار پیداهای یک واقعه، پنهان‌هایی هم هست که باید به آن‌ها توجه داشت و نقششان را دید. برخی جانفشانی‌هایی که به نظر کوچک می‌رسند، ممکن است روند یک واقعه را تحت تأثیر قرار دهند یا حتی آن را به سمت دیگری ببرند. در این نوشتار مختصر، می‌خواهم بیشتر از پنهان‌ها سخن بگویم؛ پنهان نه در معنای ناشناخته، بلکه در کسوت کمتر دیده شده.

■ **مذهبی‌هایی که میدان‌دار بودند**

مورخانی که درباره نهضت ملی شدن صنعت نفت تحقیق می‌کنند، عموماً به فعالیت مذهبی‌ها، نگاهی منفعلانه یا خارج از انصاف دارند؛ دلیل این مسئله، موضوع این نوشته نیست اما توجه نکردن به مقوله فعالیت نیروهای مذهبی، باعث می‌شود نتوانیم به دلایل انحراف و سپس سقوط آن پی ببریم. برجسته‌ترین گروه مذهبی فعال در جریان ملی شدن صنعت نفت، «فدائیان اسلام» بود. شهید نواب صفوی به عنوان رهبر این گروه، مجموعه‌ای از افراد مؤمن و باانگیزه را گرد خود جمع کرد؛ افرادی که خود را فدایی اسلام می‌دانستند و در این مقوله، از مرحله حرف عبور کرده بودند. به رغم انتقاداتی که برخی مورخان به نحوه عمل گروه فدائیان اسلام وارد می‌کنند، هیچ کس نمی‌تواند از نقش تعیین کننده آن‌ها در جریان تصویب قانون ملی شدن صنعت نفت، بگذرد. اعدام انقلابی رزم‌آرا توسط استاد خلیل طهماسبی، از نیروهای شناخته شده فدائیان اسلام، عملاً سدی اساسی را از مقابل تصویب قانون برداشت؛ حذف مخالف جدی ملی شدن صنعت نفت که به عنوان نخست‌وزیر، از هیچ تلاش و توهینی برای جلوگیری از تصویب قانون خودداری نمی‌کرد، در حد و اندازه هیچ کدام از جریان‌های ظاهراً ملی‌گرا و اتوکشیده‌ای که مدعی جانفشانی در این مسیر می‌شدند، نبود؛ تنها ایمانی راسخ و از جان گذشتگی مبتنی بر این ایمان می‌توانست گره از مشکلات بگشاید و فدائیان اسلام، با ایمان مثال‌زدنی خود، این کار مهم را به انجام رساندند. هرچند در نحوه اعدام رزم‌آرا و دخالت عواملی بیرون از دایره فعالیت فدائیان اسلام برای انجام این اقدام، بحث‌هایی وجود دارد اما هیچ کدام بر ارزش‌های این اقدام جسورانه و تأثیرگذار، خللی وارد نمی‌کند.

■ **ملی‌هایی که دیده نشدند**

چهره دکتر مصدق به عنوان اصلی‌ترین صحنه‌گردان جناح ملی در نهضت ملی شدن صنعت نفت، چنان جا افتاده است که فرد دیگری را نمی‌توان به عنوان صحنه‌گردان اصلی این رویداد مهم، در جناح ملی، عَلَم کرد. اما نگاهی به تاریخ نشان می‌دهد که مرحوم مصدق، تنها زمانی وارد معرکه شد که تعدادی از نمایندگان ملی‌گرای مجلس شورای ملی، با حمایت مذهبی‌ها، نهضت را آغاز کرده بودند؛ زمانی که این افراد، به منزل دکتر مصدق رفتند و از او خواستند وارد معرکه شود، هسته‌های اولیه مقاومت در برابر استعمار شکل گرفته بود. احمد رضوی، نخستین نماینده‌ای بود که درباره قطع دست انگلیس از منابع نفتی ایران، در آذرماه سال ۱۳۲۷، بیش از دو سال قبل از تصویب قانون، سخن گفت و حرف‌هایش با استقبال عمومی روبه‌رو شد. رضوی پس از آخرین نطقش در این باره، هنگام خروج از مجلس گرفتار ضرب و جرح شدید شد. درست در همین زمان بود که غلامحسین رحیمیان، نماینده قوچان، دولت ساعد را استیضاح کرد و از ملی کردن صنعت نفت سخن گفت. استیضاحی که به خواست دکتر مصدق که در این زمان خانه‌نشین بود، کنار گذاشته شد. مدتی بعد از آن، حسین مکی با ارائه طرح لغو امتیاز نفتی سال ۱۹۳۳، عملاً به فاز ملی کردن صنعت نفت ورود کرد. اما نفوذ هژیر، وزیر دربار انگلوفیل، مانع از تصویب این قانون شد.

■ **یک اقدام بی‌سابقه**

با نزدیک شدن روزهای پایانی مجلس پانزدهم، دولت ساعد تصمیم به تصویب هرچه سریع‌تر قرارداد الحاقی گرفت. حرکت نمایندگان اقلیت با حمایت مردم، از روز اول مرداد سال ۱۳۲۸ آغاز شد. بقایی، نماینده کرمان، خواستار رد فوریت ماده واحده شد اما کاری از پیش نبرد. امیرتیمور کلالی، نماینده مشهد که تازه به اقلیت پیوسته بود، به جعل امضای خود پای قرارداد الحاقی شدیداً اعتراض کرد و کوشید با کمک حائری‌زاده، قانون انتخابات را وارد دستور کار مجلس کند و عملاً وقت مجلس را بگیرد. با وجود این، بسیاری از نمایندگان، متمایل به تصویب قرارداد بودند. سیدحسین مکی، به استناد بند «ج» ماده ۸۹ آیین‌نامه نطق‌های مجلس، مدت مجاز سخنرانی در رد قرارداد الحاقی را نامحدود اعلام کرد و نطق‌های طولانی او در مجلس آغاز شد. رئیس مجلس، «سردار فاخر حکمت»، کوشید اقلیت را از ادامه فعالیت بازدارد اما نطق‌های طولانی مکی، با حمایت اقلیت مجلس، موجب التهاب جو در صحن علنی شد. در پی این اتفاق، سخنرانی دکتر معظمی، جو را بیش از پیش ملتهب کرد. او خطاب به نمایندگان و رئیس مجلس شورای ملی گفت: «بدبخت‌ترین ملت، ملتی است که اراده خودش را در موقع اظهار نظر از دست بدهد و بزرگان قوم مثل مرده روی صندلی‌ها بنشینند و در مسائل ابتدایی این طور اظهار نظر کنند. آقای رئیس مجلس شورای ملی! حق ملت ایران در بین است.» مکی می‌دانست که بیشتر نمایندگان، همسو با دولت، به دنبال تصویب قرارداد الحاقی، پیش از پایان دوره مجلس پانزدهم هستند. با توجه به این شرایط، آخرین نطق مکی، بعدازظهر روز پنجم مرداد ۱۳۲۸ آغاز شد و تا ۳۰ دقیقه بامداد روز ششم مرداد ادامه یافت. او در خاطرات خود درباره وقایع آن روز نوشته است: «من و حائری‌زاده و دکتر بقایی از ترس این که مبادا عده برای رأی کافی شود، برای احتیاط در آخرین وهله، نقشه خطرناکی پیش خود طرح کردیم... [قرار شد هرگاه] خواستند برای لایحه رأی بگیرند، حائری‌زاده در اتاقک جنب پارلمان که تمام سیم‌های برق در آن متمرکز بود، به کمک دستمال و لباس خود سیم‌ها را از جا بکَنَد و پاره کُند و تمام چراغ‌های مجلس را خاموش نماید ... دکتر بقایی مأمور بود که در پشت گلشاییان، وزیر دارایی، بنشیند و به محض تاریک شدن پارلمان، پرونده قطوری که در جلوی گلشاییان بود، از جایش ربوده و با همان پرونده بر فرق وزیر دارایی بکوبد. مأموریت من هم این بود که فوری از پشت تریبون پایین آمده، به طرف ساعد بروم و با چند مُشت، مزد خیانت او را در کنارش بگذارم». با ترفندهایی از این قبیل، دوره مجلس پانزدهم به پایان رسید و تصویب قرارداد الحاقی به دوره شانزدهم موکول شد؛ دوره‌ای که در آن، با حمایت ملت، سرانجام قانون ملی شدن صنعت نفت ایران در اسفند سال ۱۳۲۹، به تصویب رسید و روند تصویب قرارداد الحاقی، عملاً با شکست مواجه شد.

مورخان ایرانی

ملاهاشم خراسانی
ثقة‌الاسلام تاریخ‌نگار

منتخب التواریخ
در وقایع مهمه متعلقه بحضرت خاتم‌النبیین و سیدة نساء العالمین
و الائمة الاثنی عشر صلوات الله علیهم اجمعین
متضمن فوائد کثیره و مواعظ بلیغه و حکایات لطیفه که ماخوذ است
از اصول معتمده و تواریخ معتبره
من تالیفات العالم العامل و الثقة الجلیل الکامل
رکن الاسلام و المسلمین مرحوم
حاج محمد هاشم بن محمد علی خراسانی
با اضافات و حواشی جناب آقای مروج الاسلام از افاضل کاظمه مؤلف
و ترجمه حال او و تصحیح کامل و مقدمه بلطف حضرت دانشمند معظم
آقای حاج میرزا ابوالحسن شعرانی
که از هر حیث رجحانهای سابق ترجیح دارد
بسرمایه آقای حاج سید اسمعیل کتابچی و اخوان فرزندان مرحوم
حاج سید احمد کتابچی مؤسس :

برای مردم مشهد نام «ملاهاشم»، یادآور مسجدی به همین اسم در ابتدای بالاخیابان (شیرازی فعلی) است. بسیاری از طلاب علوم دینی، ملاهاشم را با آثار مشهور وی در عرصه اخلاق و حدیث می‌شناسند. او در نجف و قم از محضر علمای بنام دوران خود استفاده کرد و از شاگردان مبرّز آیت ا... شیخ عبدالکریم حائری بود و به ثقة‌الاسلامی مشهور شد. با این حال، آن‌چه بسیاری از افراد درباره فعالیت‌های علمی و تکاپوهای نگارشی ملاهاشم خراسانی نمی‌دانند، توجه ویژه وی به تاریخ و به خصوص تاریخ خراسان و مشهد است. وی کتاب ارزنده‌ای به نام «منتخب‌التواریخ» دارد که درباره زندگی ائمه معصومین(ع) به رشته تحریر درآمده و در برگیرنده مطالبی گسترده و خواندنی در این عرصه تاریخی است. ملاهاشم در جلد مربوط به زندگانی امام هشتم(ع)، شرح مبسوطی درباره تاریخ روضه منوره و نیز وقایع شهر مشهد ارائه می‌کند که بخشی از آن‌ها، مشاهدات شخصی خود اوست و از این بابت، بسیار ارزشمند محسوب می‌شود. ملاهاشم در نوروز سال ۱۲۹۲ و هنگام به توپ بستن حرم مطهر رضوی توسط نیروهای روسیه تزاری، در مشهد حاضر بود. او مشاهدات خود و افراد مورد اعتمادش در این زمینه را گردآوری و در کتاب مندرج کرده است. بخشی از این اطلاعات، در هیچ منبع تاریخی دیگری یافت نمی‌شود و از این نظر، «منتخب‌التواریخ» ملاهاشم را باید یک منبع تاریخی منحصر به فرد بدانیم. از ویژگی‌های تاریخ‌نگاری وی، تحلیل‌ها و نظرات خود اوست که باعث غنای بیشتر مطلب شده است. گزارش او درباره تجمع طرفداران استبداد در حرم مطهر و سنگربندی در آن با ریاست «قورش آبادی» و «طالب‌الحق یزدی» که در نهایت بهانه را به دست بیگانگان داد تا حرمت حریم رضوی را بشکنند و نیز هشدارهای برخی دلسوزان و مطلعان به میرزا ابراهیم رضوی، رئیس وقت سادات رضوی مشهد و نادیده گرفتن این هشدارها از سوی وی، کامل و جامع است و معدود روایت‌های ناقص را تکمیل می‌کند. حاج ملامحمدهاشم خراسانی، معروف به ثقة‌الاسلامی، روز ۲۸ اسفندماه سال ۱۳۱۲، در شهر مشهد دار فانی را وداع گفت و در جوار مضجع شریف امام رضا(ع) آرام گرفت.

آگهی تغییرات شرکت نوین پنجره مارلیک
شرکت سهامی خاص به شماره ثبت ۳۹۹۵۷ و شناسه ملی ۱۰۳۸۰۵۵۸۱۵۸
به استناد صورتجلسه هیئت مدیره مورخ ۱۳۹۸/۱۱/۱۰ تصمیمات ذیل اتخاذ شد :۱ - آقای سید محسن صابری فر به کدملی ۰۷۹۳۱۶۴۲۶۵ به سمت رئیس هیئت مدیره آقای سید محمدرضا رضوی به کدملی ۰۶۵۱۷۶۵۸۴۶ به سمت نائب رئیس هیئت مدیره خانم مهین پورمند به کدملی ۰۹۴۲۲۳۸۷۷۱ به سمت مدیرعامل و عضو هیئت مدیره هیئت مدیره برای مدت دو سال انتخاب شدند و کلیه اوراق و اسناد رسمی و تعهدآور و بانکی با امضای مشترک رئیس هیئت مدیره و مدیرعامل همراه با مهر شرکت دارای اعتبار خواهد بود .
اداره کل ثبت اسناد و املاک استان خراسان رضوی اداره ثبت شرکت ها و موسسات غیرتجاری مشهد (۷۹۷۷۷۲)
ع/۹۸۱۵۱۱۱۴

آگهی تغییرات شرکت عمران مهندسان خراسان
شرکت سهامی خاص به شماره ثبت ۱۱۶۴۶ و شناسه ملی ۱۰۳۸۰۲۷۳۴۵۵
به استناد صورتجلسه مجمع عمومی عادی سالیانه مورخ ۱۳۹۸/۰۶/۰۶ تصمیمات ذیل اتخاذ شد:
-صورت های مالی سال ۹۷ مورد تصویب قرار گرفت .
- آقای سید جواد حسینی مهر به کدملی ۰۹۳۹۱۹۶۷۵۱ به عنوان بازرس اصلی و آقای رضا ایرانی به کدملی ۶۴۴۹۷۴۶۰۹۲ به عنوان بازرس علی البدل برای مدت یکسال مالی انتخاب گردیدند .
- روزنامه کثیرالانتشار خراسان جهت درج آگهی های شرکت تعیین شد.
اداره کل ثبت اسناد و املاک استان خراسان رضوی اداره ثبت شرکت ها و موسسات غیرتجاری مشهد (۷۹۷۹۱۳)
ع/۹۸۱۵۱۱۱۸

مسئولیت اجتماعی همه ما
برای سلامتی خود و
دیگران در خانه بمانید
دانشگاه علوم پزشکی مشهد
روابط عمومی

سوالات خود را در خصوص
بیماری کرونا از ما بپرسید
تلفن گویا ۱۹۱
دانشگاه علوم پزشکی مشهد
روابط عمومی

با مراجعه به سامانه
خود ارزیابی و خود مراقبتی
Salamat.gov.ir
از احتمال ابتلاء خود
به بیماری کرونا آگاه شوید.
دانشگاه علوم پزشکی مشهد
روابط عمومی

صفحه آرایی
واحد صفحه‌آرایی روزنامه خراسان
سفارش می‌پذیرد
روزنامه مجله ویژه نامه کتاب
اینفوگرافیک گرید لوگو
۰۵۱۳۷۰۰۹۳۹۰
layout@khorasannews.com

خراسان
پذیرش غیرحضوری آگهی‌های تبریک، تقدیر و تشکر
پذیرش تلفنی :
۳۷۰۰ ۹۹۹۹
پذیرش تلگرامی :
۰۹۱۵۴۷۱۱۳۰۰